

Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi
Norske Reindrifsamers Landsforbund
Nøørjen Båatsoesaemiej Rijkkesaervie
Sami Reindeer Herders' Association of Norway

NRLS KRAV TIL REINDRIFSAVTALE 2019 – 2020

Innhold

1. INNLEDNING	4
1.1 Grunnlaget for avtaleforhandlingene	4
1.2 Målsetningen om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift	4
2. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKOLOGISK BÆREKRAFTIG NÆRING	6
2.1 Nedbygging av reindriften beitearealer reduserer mulighetene for bærekraftig reindrift	6
2.2 Reinbeitedistriktene må styrkes betydelig m.h.t administrasjon, areal- og ressursforvaltning	12
3. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKONOMISK BÆREKRAFTIG NÆRING	14
3.1 Målet om økt produksjon forutsetter stabile beitearealer og mindre tap til rovvilt	14
3.2 Reindriften driftsbygninger og anlegg må unntas eiendomsskatt	17
4. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN KULTURELL BÆREKRAFTIG NÆRING	18
4.1 Reindriften rett til selvbestemmelse må styrkes	18
4.2 Reindriften må styrkes som familiebasert næring	18
4.3 Kjønnbalanse i styrer og verv	21
4.4 Det må etableres gode generasjonsovergangsordninger	22
5. SIKRING AV VELFERDSORDNINGER OG HMS	24
5.1 Økonomiske ordninger ved sykdom og ulykker	24
5.2 Tilskudd til avløser ved svangerskap, omsorg og dødsfall	25
5.3 Det må etableres tilskuddsordning for ferie og fritid	26
5.4 Tidligpensjon i reindriften	26
5.5 Helse, miljø og sikkerhet (HMS)	27
6. NRLS PRIORITERINGER FOR AVTALEÅRET 2019 - 2020	27
7. UNDERFORBRUK 2018-2019	28
8. FORVENTNINGER TIL FORHANDLINGSRESULTATET FOR AVTALEÅRET 2019-2020 OG NRLS KRAV TIL ØKONOMISKE TILTAK	28
8.1 Økonomisk ramme	28
8.2 Utviklings - og investeringstiltak	28
9. KOSTNADSSENKEDE OG DIREKTE TILSKUDD	30
9.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	30
9.2 Distriktstilskudd	31
9.3 Produksjonspremie	32

9.4 Kalveslaktetilskudd.....	32
9.5 Etableringstilskudd	32
9.6 Driftstilskudd til sideordnet rekrutteringsandel	32
9.7 Særskilt driftstilskudd til ungdom.....	33
9.8 Drivstoffkompensasjon.....	33
9.9 Ektefelle - /samboertillegg.....	33
9.10 Driftstilskudd til siidaandeler der kvinner står som eneste leder	33
9.11 Frakttilskudd.....	33
10. VELFERDSORDNINGER (medlemsavgift til Folketrygden)	33
11. ORGANISASJONSTILSKUDD	34
12. KRISEBEREDSKAP	35
13. AREALBRUKSKART	36
14. ØVRIGE ORDNINGER.....	36
15. SAKER UTENFOR REINDRIFTSAVTALENS ØKONOMISKE RAMMER	36
15.1 Saker under Landbruks- og matdepartementet.....	36
15.2 Saker under Klima- og miljødepartementet	38
15.3 Saker under Kommunal- og moderniseringsdepartementet	38
15.4 Saker under Samferdselsdepartementet	39
15.5 Saker under Finansdepartementet.....	40
16. SAMLET KRAV TIL REINDRIFTSAVTALE 2019 - 2020.....	40
Fordeling av de ulike postene (mill. kroner)	40

1. INNLEDNING

Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) fremmer med dette krav om totalramme og fordeling av poster for avtaleperioden 2019-2020. Kravet danner grunnlag for forhandlinger om reindrifftsavtale med Landbruks- og matdepartementet (LMD).

NRLs krav er ikke bare et dokument som viser reindriftens økonomiske behov, men er også et politisk dokument som synliggjør behov og utfordringer som næringen står ovenfor sett i et større perspektiv. NRL mener at en slik tilnærming er nødvendig for å gi et bedre bilde av situasjonen i næringen, og vil dermed også gi et bedre grunnlag for å vurdere økonomiske tiltak.

1.1 Grunnlaget for avtaleforhandlingene

Hovedavtalen danner grunnlag for forhandlinger, og ble inngått mellom Staten v/ Landbruksdepartementet og reindriftsnæringen v/ NRL i 1976. Hovedavtalen ble revidert den 26.02.93, og legger til grunn at partene skal føre forhandlinger om en løpende reindrifftsavtale med tiltak som tar sikte på å utvikle reindriftsnæringen i tråd med omforente mål og retningslinjer for reindriftspolitikken.

Avtalen legger premisser for hvilke tiltak det kan forhandles om, herunder økonomiske virkemidler samt tiltak om faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål som er viktig for utviklingen av næringen.

Reindriften er en spesifikk samisk næring og urfolksnæring som danner det viktigste materielle grunnlaget for samisk kultur og samfunnsliv. I hht. Grunnloven § 108 skal statlige myndigheter sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. For reindriften innebærer dette en utvikling som gir næringen gode rammevilkår i tråd med tradisjonell reindrifftsutøvelse og verdigrunnlag. Staten innehar også en forpliktelse til å sikre reindriften som urfolksnæring i hht. til internasjonale konvensjoner, herunder *FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter* artikkel 27 jfr. artikkel 1, og *ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater* samt *FNs Erklæring om urfolks rettigheter* av 2007 og sluttdokumentet fra The World Conference on Indigenous Peoples av 22. - 23. september 2014.

NRL viser til at reindriften som en tradisjonell urfolksnæring og kulturbærer bidrar med verdiskapning i form av reinkjøttproduksjon, produksjon av tradisjonelt håndverk og design, kulturformidling m.m. Dette er verdier som samlet sett må avspeiles i målene om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift.

1.2 Målsetningen om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift

NRL har gitt sin tilslutning til den tredelte målsetningen om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift. Bærekraftmålene virker inn på

hverandre og er tett knyttet sammen som følge av samspillet mellom tilgjengelige beitearealer, reinflokkene og menneskene i næringen.

For å nå målene om en bærekraftig næring, vil dette blant annet avhenge av følgende grunnleggende elementer:

- Sikring av reindriftens beitearealer mot inngrep og forstyrrelser
- Reduksjon av tap som følge av rovvilt, inngrep, togpåkjørslar m.m
- Sikre reindriftnutøvernes rett til selvbestemmelse gjennom medvirkning og innflytelse i forvaltningen
- Sikre at reindriftens tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskaper blir vektlagt som kunnskapsgrunnlag i alle saker som berører reindriften, herunder også i areal- og rovviltforvaltningen
- Sikre god produktivitet, markedstilgang, kostnadseffektivitet og gode priser på reinprodukter
- Sikre gode og rettferdige skatte- og avgiftsordninger
- Sikre gode generasjonsovergangsordninger
- Sikre tilgang til nødvendige HMS- og velferdsordninger

NRL mener at reindriftnavtalen er et viktig virkemiddel for å nå disse målsetningene. NRL har over flere år vært opptatt av at bærekraftmålene skal utvikles på næringens egne premisser, og at reindriften på et selvstendig grunnlag skal bidra til å definere innholdet i disse.

I St.t.mld. nr. 32 (2016-2017) om reindrift *Lang tradisjon – unike muligheter* er det lagt til grunn at innholdet i bærekraftmålene skal gjennomgås i et samarbeid mellom Sametinget, LMD og reindriften. NRL mener at en felles forståelse av bærekraftmålene i avtalesammenheng vil bidra til at reindriftnæringen gis rammebetingelser som gjør det mulig å jobbe opp mot disse målene. Det vil også bidra til å gjøre det enklere å identifisere tiltak og virkemidler for å utvikle reindriften i ønsket retning.

LMD har igangsatt arbeidet med å utforme et mandat for arbeidsgruppen som skal kartlegge innholdet i bærekraftmålene. NRL er opptatt av at dette arbeidet skal gjennomføres i et større prosjekt, for derigjennom å kunne kartlegge hvilke faktorer som er avgjørende for bærekraften i de ulike beiteområdene. En slik tilnærming vil forutsette at kartleggingen blir gjennomført helt nede på siidanivå.

2. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKOLOGISK BÆREKRAFTIG NÆRING

2.1 Nedbygging av reindriften beitearealer reduserer mulighetene for bærekraftig reindrift

Reindriften må sikres retten til stabile og forutsigbare beiter for å oppnå målet om økt produksjon

Nedbygging av reindriften beitearealer er den største trusselen mot reindriften totale bærekraft. For reindriften er det derfor en absolutt forutsetning at retten til stabile og forutsigbare beitearealer sikres. I denne sammenheng må næringens egne erfaringer og kunnskap i forhold til klimaendringer legges til grunn, da klimaendringer bidrar til å forsterke konsekvensene av inngrep. Dette vil ikke bare ha betydning for å ivareta den nomadiske driftsformen, men vil også være avgjørende elementer for å opprettholde balansen mellom reinflokk og ressursgrunnlag. En stabil arealsituasjon er også nøkkelen til god produksjon og lønnsomhet i næringen.

Som en konsekvens av samfunnsutviklingen, har reindriften suksessivt tapt store beitearealer som følge av direkte- og indirekte inngrep. Denne situasjonen har ført til at tålegrensen for driftsforstyrrelser er overskredet i mange reinbeitedistrikter. Når Regjeringen i sin stortingsmelding om reindrift har lagt til grunn at de vil prioritere den økologiske bærekraften, skaper dette en klar forventning om at det vil bli stilt langt strengere krav til inngrep som berører reindriften beiteområder. NRL mener det er et sterkt behov for å tydeliggjøre statens arealpolitikk, og at dette best kan gjøres gjennom NRLs flerårige krav om statlige planretningslinjer. Planretningslinjene må legges til grunn ved statlig, regional og kommunal arealplanlegging som berører det samiske reinbeiteområdet, og hvor reindriften erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper må implementeres.

I den nye stortingsmeldingen fremheves målet om å øke produksjonen og lønnsomheten i reindriften. NRL mener denne målsetningen vanskelig lar seg realisere såfremt situasjon med nedbygging av reindriften arealer får fortsette i samme tempo som i dag. Beitearealene blir stadig mindre som følge av at konkurrerende arealinteresser som gruvedrift, energiutbygginger, hyttebygging, motorisert ferdsel i utmark, infrastruktur, rovvilt m.m. stadig vinner større terreng på bekostning av reindriften.

Det er i hht. flere lover etablert verktøy som legger til rette for å følge opp nasjonale mål om å ivareta det materielle grunnlaget for den samiske reindriften. Reinbeitedistriktenes erfaring er at disse i liten grad blir fulgt opp av

beslutningsorganene, og at etatene i arealforvaltningen mangler kunnskaper og kompetanse om reindrift. Dette bidrar til at reindriftsinteressene i liten grad blir tatt hensyn til, til tross for at reinbeitedistrikter har utarbeidet distriktsplaner som er ment å være et retningsgivende verktøy for arealforvaltningen.

NRL viser til nyere forskning som dokumenterer at effekten av utbygginger påvirker reinens beitemønster ved at de trekker seg flere kilometer unna inngrepet/forstyrrelseskilden. Dette er blant annet grundig dokumentert gjennom forskningsstudier¹ som i stor grad harmonerer med reieneiernes egne erfaringer.

Videre er det dokumentert hvordan inngrepssituasjon fører til stress og merarbeid for reieneierne, jfr. rapporten «*Reindriften hverdag*». NRL mener det er et tankekors at hele 70 % av reieneierne må forholde seg til minst 4 inngrep på en og samme tid. På toppen av dette kommer andre belastninger, herunder tap til rovvilt som stadig øker. I omtalte rapport slås det fast at dette belastningsomfanget kan utgjøre en helserisiko. *Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK)* artikkel 8 gir beskyttelse mot tiltak som kan ramme menneskers helse, og vil være aktuell i forhold til belastningsskader som skyldes arealinngrep. Dette innebærer at statlige myndigheter ikke står fritt til å opptre på en slik måte at dette rammer reieneiernes fysiske eller psykososiale helse, og som skaper en stressituasjon som gjør at reieneierne blir sårbare for ulykker under arbeid i felten.

I hht. stortingsmeldingen legger Regjeringen til grunn at reindriften må sikres tilgang til nødvendige arealer som en sentral forutsetning for å oppnå målet om økt produksjon og lønnsomhet. NRL vil understreke at reindriften ikke bare skal ha en *tilgang* til arealene, men har *rett* til å bruke og bestemme over sine tradisjonelle beiteområder. Retten til beitearealer handler både om å nå et mål om produksjon og lønnsomhet på den ene siden, og om å sikre reindriftskulturen for framtiden på den andre.

I stortingsmeldingen vises det også til at den interne konkurransen om beitearealene har vært fremtredende i områder «...hvor reintallet ikke har vært i samsvar med beitegrunlaget...». Dersom reindriften skal pålegges å tilpasse seg stadig reduserte beitearealer, vil dette på gitt tidspunkt føre til kollaps i næringen. Derfor vil målet om et reintall som er tilpasset beitearealene først kunne oppnås når beitearealene er stabile og forutsigbare.

NRL deler synet som fremmes i stortingsmeldingen om at reindriften er sårbar for påvirkninger som reduserer størrelsen eller kvaliteten på beitelandet, og at

---

¹ Her kan det vises til lokale studier ved: Flydal et. al (2004) og (2009), Baskin og Hjältén (2001), Nieminen (2013), Bergmo (2011), Colman et.al. (2012) og (2013)
Regionale studier: Skarin et al. (2008), Helle et al. (2008), Vistnes og Nellemann (2001), Skarin et al. (2004) og (2010), Skarin (2007), Lundqvist (2007), Kumpula et al. (2007), Anttonen et al. (2007), Skarin et al. (2013)

et distrikts totale beitekapasitet er betinget av beitebalansen mellom de ulike årstidbeitene. Det er på bakgrunn av dette vi har forventninger om at det iverksettes tiltak som sikrer stabile og forutsigbare beitearealer for reindriften.

NRL vil understreke at reindrifftsamene gjennom bruken av sine tradisjonelle beiteområder har utviklet en kultur som er i stadig utvikling, og som er en særegen næring for det samiske folk. Staten er forpliktet til å sikre at reindrifftsamenes rettigheter og retten til å utvikle sin næring er i samsvar med internasjonale rettsregler, slik at også framtidige generasjoner har mulighet til å drive med reindrift.

NRL vil også understreke at staten ved sin tilslutning til FNs Urfolkserklæring og sluttdokumentet fra Verdenskonferanse for urfolk 2014 har forpliktet seg til å innhente et fritt og forhåndsinformert samtykke ved innføring av lover, planer og tiltak som berører reindrifftsutøvere eller deres landområder. Dette prinsippet skal implementeres i statlig, regional og kommunal virksomhet som berører reindriften og næringens arealbruk, og hvor Regjering og Storting har en særskilt forpliktelse til å påse at dette blir fulgt opp. NRL vil i denne sammenheng få understreke at prinsippet om samtykke jevnlig brytes ved at det innføres stykkvise endringer i reindrifftsloven som verken Sametinget eller NRL har gitt sin tilslutning til. Loven blir gjennom dette fragmentert og mister ytterligere legitimitet i reindriften.

Reindriftens rett til selvbestemmelse må respekteres og anerkjennes

NRL vil understreke at reindrifftsamenes selvbestemmelsesrett er en rettighet som verken kan tildeles eller inndras av statlige myndigheter. Slik er det ikke. Retten til selvbestemmelse er en grunnleggende kollektiv rettighet som har sin hjemmel i internasjonal sedvanerett og er et grunnleggende prinsipp som anses å utgjøre en fast norm innenfor folkeretten som ikke kan fravikes eller brytes.

Retten til selvbestemmelse er et resultat av en utvikling i FNs organer og instrumenter over flere tiår, og hvor det mest autoritative bidraget gis av *FNs internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter av 1966*. I artikkel 1 slås det fast at selvbestemmelsesretten gjelder for «alle folk». Urfolks rett til selvbestemmelse er i dag folkerettslig anerkjent, og er blant annet nedfelt i *FNs erklæring om urfolks rettigheter*. Urfolkserklæringen bygger på universelle rettigheter som har sitt grunnlag i internasjonal sedvanerett. Dette innebærer at Urfolkserklæringen på flere områder gir uttrykk for alminnelige internasjonale rettsprinsipper som er juridiske bindende for statene. Selvbestemmelsesretten kan ses i lys av to dimensjoner. Den ene dimensjonen er retten til selvstyre i saker som angår urfolks indre anliggender og følger bl.a av erklæringens artikkel 4. Den andre dimensjonen er retten til politisk

integrering gjennom forhandlinger eller konsultasjoner der en søker enighet om beslutninger og tiltak mellom staten og urfolk.

For reindriften innebærer dette en rett til fritt å kunne råde over sitt livsgrunnlag og sine naturressurser, og hvor beitearealer som er nødvendig for å sikre reindriften eksistensgrunnlag ikke kan nedbygges uten samtykke.

Reindriften har over mange år vært underlagt statlige myndigheters styring og forvaltning, og hvor retten til selvbestemmelse i liten grad har vært ivaretatt. Ved reindriftenloven av 2007 ble det lagt rammer som skal bidra til å sikre større grad av internt selvstyre i næringen. Overgangen fra statlig styring til selvbestemmelse har vært utfordrende, spesielt innenfor de store reinbeiteområdene med felles høst-/vår- og vinterbeiter. Dette skyldes blant annet at de tradisjonelle strukturene i næringen har endret seg som følge av statlig styring og lovgivning.

Med utgangspunkt i reindriftenavtalen 2015-2016 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle se på hvordan reindriften kunne ivareta selvstyre og internkontroll. Dette arbeidet ledet til en rapport² som dannet grunnlag for oppfølging og iverksetting av konkrete tiltak. Dette oppfølgingsarbeidet er gjennomført, og det er lagt fram et forslag til kursprogram og budsjett. NRL støtter forslaget, og mener kursprogrammet bør driftes av Samisk Høgskole. Det forventes at næringen gjennom dette får bedre kompetanse i å håndtere det interne selvstyret i praksis.

Konsultasjonsordningen må lovfestes

Selvbestemmelse inneholder også en rett til aktiv deltakelse i avgjørelser som har betydning for de som blir berørt, og deltakelsen må være effektiv på en slik måte at den har innvirket på avgjørelsens innhold. NRL vil vise til den igangsatte prosess om lovfesting av konsultasjonsplikten i sameloven, og forventer at dette blir vedtatt i løpet av 2019.

NRL mener konsultasjonsordningen ikke bare danner et viktig kontaktpunkt mellom statlige myndigheter og NRL i saker som berører reindriften, men er også en arena for fri meningsutveksling på veien mot en eventuell enighet. På denne bakgrunn mener NRL det er viktig at konsultasjonsordningen beholdes som i dag, hvor drøftinger om alternative løsninger blir utvekslet på fritt grunnlag uten offentlighet. NRL mener det er løsningene som har offentlighetens interesse, og ikke veien til løsningene.

---

² *Utfordringer for selvstyre i reindriftnæringen - Tiltak for å nå mål om bærekraftig reindrift (Rapport nr. 2016/7)*

Reindriftens tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskaper må respekteres og anvendes

Reindriftsamene har rett til aktivt delta i arbeidet med å sikre en bærekraftig og langsiktig forvaltning og utvikling på grunnlag av deres tradisjonelle kunnskaper og erfaringer. Disse kunnskapene har sin anerkjennelse i hht. *FNs konvensjon om biologisk mangfold og naturmangfoldloven*. Konkret kan det vises til konvensjonens artikkel 8 (j) og 10 (c) der det legges til grunn at urfolks tradisjonelle kunnskaper og praksis skal respekteres ved utforming av nasjonal lovgivning for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. Disse prinsippene avspeiles i naturmangfoldloven §§ 1, 8 og 14.

NRL mener det er viktig å dokumentere innholdet i reindriftens tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskaper, og at de blir vektlagt som kunnskapsgrunnlag i alle saker som berører reindriften. Dette gjelder særlig i forhold til areal- og rovviltforvaltningen, hvor kunnskapsnivået i forhold til reindrift synes å være begrenset.

Reindriften må sikres aktiv medvirkning ved konsekvensutredninger

NRL registrerer at mye av uenigheten rundt utbyggingstiltak i stor grad skyldes fragmentert og sektorisert forvaltningsregime, hvor hver sektor ivaretar sine interesser. Rettslige krav til objektiv kunnskapsinnhenting og bred medvirkning fra berørte aktører vil bidra til et bedre grunnlag for å hensynte reindriftens interesser ved planlagte arealinngrep. KU-reglene er et sentralt virkemiddel for å ivareta dette, men dette forutsetter at utreder har legitimitet i form av kunnskaper og kompetanse om reindrift. I 2017 ble det gjennomført et konsultasjonsmøte mellom Kommunal- og moderniseringsdepartementet og NRL om endringer av bestemmelsene om konsekvensutredninger i plan- og bygningslovgivningen. Endringsforslagene skal bidra til å forenkle dagens regelverk, og er et utslag av revisjon av EIA-direktivet vedrørende vurdering av visse offentlige og private tiltaks virkninger for miljøet, herunder også krav om sanksjoner i hht. plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredninger. NRL etterlyser oppfølging av dette arbeidet.

NRL mener det er nødvendig å senke terskelen for når kravet til konsekvensutredning utløses. Videre er det nødvendig at tiltakshaver og reindriften har en omforent oppfatning om hvem som skal utrede. I praksis betyr dette at dersom reindriften og tiltakshaver ikke blir enig om valg av utreder, skal reindriften ha en formell rett til å utnevne egen utreder på tiltakshavers regning. Bakgrunnen for kravet er at NRL registrerer at tiltakshavere i stadig større grad velger å bruke utredere som sår tvil om, eller forneker vitenskapelige og etablerte kunnskaper som strider mot tiltakshavers interesser om å få gjennomført prosjekter som møter motstand i reindriften. NRL registrerer også at utredere i liten grad prioriterer kontakten opp mot reindriften, noe som gjør at de heller ikke har kunnskaper som er

nødvendig for å vurdere hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for næringen. Situasjonen forverres ytterligere ved at mange reinbeitedistrikter verken har økonomiske- eller kompetansemessige ressurser for å ivareta sine rettigheter og interesser ovenfor myndighetsorganer eller utbyggere, eller for å kunne være en jevnbyrdig part i konsultasjonsprosesser.

Reinbeitedistriktene må sikres ekstern prosesshjelp i store arealsaker

NRL mener det er behov for rettslige styringsmekanismer som sikrer at reindriften arealbehov integreres i forvaltningens beslutningsgrunnlag. Dette vil redusere antall saksprosesser samt begrense ressursbruk og skadevirkninger for reindriften. Det er et presserende behov for å bygge opp kompetanse som kan yte prosesshjelp til reineiere, og som kan være et bindeledd mellom næringen og tiltakshavere i større utbyggingssaker.

NRL viser til at flere reinbeitedistrikter har fått hjelp fra stiftelsen Protect Sápmi som har bidratt med sin kompetanse i store arealsaker, samt i forkant og under rettsprosesser som omhandler inngrep. Disse distriktene har gitt uttrykk for at Protect Sápmi har vært en viktig støttespiller i tunge arealprosesser, og at deres prosesskompetanse og forhandlingskunnskaper har vært helt avgjørende for å komme videre i tunge arealprosesser.

NRL mener at det i all hovedsak er statlige myndigheter som bidrar til arealpresset mot reindriften beitearealer, og at det derfor må forventes at de samme myndighetene bidrar til å sikre at reindriften har tilgang på prosesshjelp for å kunne kjøre gode planprosesser og være i stand til å delta som en mest mulig likeverdig part.

Forhandlingspartene bør drøfte hvordan man kan sikre at reindriften interesser blir ivaretatt i arealsaker med tunge samfunnsaktører, blant annet innen energi- og mineralfeltet.

Kompensasjon for tapt beiteland

NRL mener at tapt beiteareal må, der det er mulig, kompenseres med nytt beiteland. Pr. i dag er det flere områder, både innenfor og i nærheten av reinbeiteområdet hvor det er ulovlig å drive reindrift. NRL mener at disse områdene må gjenåpnes for samisk reindrift, slik at næringen får kompensert tapet av sine arealer.

2.2 Reinbeitedistriktene må styrkes betydelig m.h.t administrasjon, areal- og ressursforvaltning

Vi registrerer at tilstrømmingen av arealsaker til reinbeitedistriktene er svært omfattende, og dette kommer i tillegg til at distriktene har lovpålagte oppgaver som skal følges opp med begrensede ressurser. NRL har fått tilbakemeldinger fra samtlige reinbeiteområder om at reinbeitedistriktene sliter med å følge opp arealsakene, fordi størrelsen på saksmengden ikke står i samsvar med tilgjengelige økonomiske og kapasitetsmessige ressurser innad i distriktet. Flere reinbeitedistrikter viser til at Fylkesmannen ikke makter å følge opp disse sakene på samme måte som Områdestyrene og områdekantorene gjorde. NRL mener at forhandlingspartene må sette inn betydelig innsats for å styrke reinbeitedistriktenes økonomi og arbeidet med arealplanlegging og ressursforvaltning.

Reinbeitedistriktenes økonomiske ressurser må styrkes i takt med økningen av arealsaker og lovpålagte oppgaver

For at distriktene skal kunne ivareta sine interesser i arealsaker og lovpålagte oppgaver, må de tilføres tilstrekkelige ressurser som styrker deres muligheter til å følge opp slike saker og komme med innspill på høringer, delta på befaringer og i planprosesser.

NRL har over flere år uttrykt bekymring for at mange distrikter mangler ressurser for å kunne ivareta sine interesser ved arealinngrep, noe som fører til tap av viktige beiteområder. Denne situasjonen kan ikke fortsette. NRL mener derfor at distriktstilskuddet må økes ytterligere, og at det variable tilskuddet i hht. *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag* § 1-3 tildeles uavhengig av om siidaandelen er innvilget drift/produksjonstilskudd. Dette innebærer at § 1-3 tredje ledd siste setning strykes. Begrunnelsen for dette er at reinbeitedistriktene har et administrativt og forvaltningsmessig ansvar, både internt og eksternt og gjelder uavhengig av antall siidaandeler og hvilke strategivalg den enkelte siidaandel foretar seg i forhold til gjeldende regler. NRL mener det er uholdbart at distriktene blir rammet økonomisk ved at siidaandeler som ikke klarer å følge opp vilkår for tilskudd på grunn av for eksempel lav produksjon, infrastruktur, markedssituasjon eller annet.

NRL mener at statlige myndigheter både har en internrettslig og folkerettslig forpliktelse til å sikre at reinbeitedistriktene har nødvendige ressurser som gjør det mulig å følge opp arealprosesser som enten skjer i kommunal eller statlig regi. NRL mener dette kravet skjerpes ytterligere ved at statlige myndigheter har etablert en forvaltningsstruktur som næringen ikke har gitt sin tilslutning til, og som reinbeitedistriktene opplever å ha en begrenset reindriftskompetanse.

Kommunene må i langt større grad forpliktes til å ta hensyn til reindrift ved arealplanlegging

I Troms Fylke er det gjennomført et kommuneprosjekt for å bygge opp strukturer for kompetanseoppbygging og samhandling mellom reinbeitedistriktene og kommunene i Troms. Målet er å ivareta reindriften sine interesser i forvaltningen, samt effektivisere forvaltningen internt i distriktene og kommunene. Ikke uventet ble det påvist at reindriften mangler ressurser til å utarbeide distriktsplaner og delta i arealprosesser, samtidig som kommunene har lite kunnskaper om reindrift. Ved at kommunene har liten eller ingen kompetanse om reindrift, bidrar dette til at de ikke er i stand til å ivareta reindriften sine interesser i kommuneplanleggingen på en tilfredsstillende måte. Ved at reindriften sine arealer stadig innskrenkes uten at reindriften har medvirket i planprosessen, innebærer dette et brudd på plan og bygningslovens bestemmelser om medvirkning. Dette utgjør også et brudd på folkerettslige prinsipper om retten til deltakelse.

NRL mener statlige myndigheter må øke bevisstheten hos kommunene i forhold til de forpliktelser de har etter ulike lover og forskrifter som regulerer arealbruk, det være seg reiseliv, turisme, herunder etablering av turløyper og Ti-på-topp-turer samt andre friluftsopplevelser. Målet må være å få til en god samhandling mellom reindrift og kommune, og derigjennom sikre at reindriften sine interesser blir ivaretatt. Dette er særlig viktig i kalvingsland og flytteveier.

NRL viser til konsultasjonsproposisjonen hvor departementet foreslår en konsultasjonsplikt for kommuner og fylkeskommuner. NRL mener dette vil være et viktig verktøy i samhandlingen mellom kommuner og reinbeitedistrikter.

Fylkesmannens kompetanse om reindrift og kunnskaper om reinbeitedistriktene må økes

I forhold til den nye forvaltningsstrukturen har flere reinbeitedistrikter gitt uttrykk for sterk misnøye i forhold til at avstanden mellom reinbeitedistrikt og forvaltning har økt med den nye forvaltningsstrukturen. Konsekvensene av denne situasjonen er at forvaltningen har stadig mindre kunnskaper om reinbeitedistriktene de skal betjene, noe som igjen fører til at de i mindre grad er i stand til å gjøre gode saksframlegg. NRL antar dette er sider ved forvaltningen som vil bli belyst fra reinbeitedistriktenes side gjennom den igangsatte evalueringen av den nye forvaltningsstrukturen. Uavhengig av evalueringen, genererer den nye forvaltningsstrukturen et økt behov for å styrke reinbeitedistriktenes administrative ressurser.

NRL stiller krav om at Fylkesmannen må sikres reindriftsfaglig kompetanse, og et økonomisk grunnlag som gjør at de kan ivareta sine oppgaver på en tilfredsstillende måte ovenfor reinbeitedistriktene.

Det må etableres en rådgivningstjeneste for reindriften

Mange reinbeitedistrikter har påpekt at avstanden til Landbruksdirektoratet er blitt for stort. Når Fylkesmennene og Landbruksdirektoratet i begrenset grad makter å følge opp de saker som forventes fra næringens side, må det satses betydelig på servicekontorer som kan rådgi og bistå reindriften i arbeidet med planverk, skjema og regelverk knytta til arealsaker. Det kan i denne sammenheng vises til at det i hht. Jordbruksavtalen er bevilget 93,5 mill. til landbruksrådgivning, og NRL mener derfor at tiden er inne for at forhandlingspartene drøfter muligheten for å etablere en reindriftrådgivning tilsvarende den rådgivningstjeneste som landbruket har. Fagområdene for en slik tjeneste kan i tillegg til rådgivning i arealspørsmål, også omhandle pensjonsspørsmål, velferdsordninger, HMS, beredskap, fóring, samt være et bindeledd mellom forskning og reindrift, og som innhenter, utvikler og samordner kunnskap som rådgiverne formidler til reindriftsutøverne. Hvordan disse skal forankres og lokaliseres må skje i samråd mellom forhandlingspartene.

3. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKONOMISK BÆREKRAFTIG NÆRING

3.1 Målet om økt produksjon forutsetter stabile beitearealer og mindre tap til rovvilt

Regjeringens mål om å øke produksjonen i reindriften forutsetter stabile beitearealer og mindre tap til rovvilt. Reindriftsavtalen er også et viktig virkemiddel i forhold til å øke verdien av produksjonen i reindriften, både gjennom direktetilskudd, strukturtiltak og støtte til prioriterte tiltak i næringen.

En økning av reindriftenes inntekter avhenger blant annet av:

- Gode priser på reindriftenes produkter
- Minimale tap som følge av inngrep/forstyrrelser
- Minimale tap som følge av tap til rovvilt
- Akseptable tilskuddsordninger over reindriftsavtalen

Markedsutvalget har vært et viktig bidrag i forhold til å profilere reinkjøtt og derigjennom øke prisen på reinkjøttet ved sitt arbeid med generisk markedsføring. Dette bør ha et kontinuerlig fokus i avtalesammenheng, fordi omsetning av reinkjøtt og verdien av biprodukter av rein utgjør det viktigste inntektsgrunnlaget i reindriften. Bevilgningen til Markedsutvalget må derfor videreføres.

Målet om økt inntjening i næringen vil også avhenge av god infrastruktur. Mange

reindriftsanlegg trenger oppgradering for å kunne fylle kravene til god produksjon og dyrevelferd, og det er derfor nødvendig å ha fokus på å forbedre og fornye infrastrukturen i næringen. I mange distrikter er det også behov for anlegg som har en bedre plassering i forhold til driftsmønster og tilgang til akseptabelt veinett. Noe av behovet har også bakgrunn i endret beitebruk og driftsforhold som følge av endringer i klimaet. Dette skaper utfordringer med skiftende værforhold på høsten og i resten av vinterhalvåret. NRL vil vektlegge satsning på infrastrukturtiltak i næringen, og mener derfor at forhandlingspartene må øke de frie midlene i RUF.

Rovvilttapene må reduseres betydelig for at reineierne skal kunne øke produksjonen

En stor trussel mot reindriftens produksjonsevne og lønnsomhet er tapene og følgekonskvensene av å ha rovvilt i reinbeiteområdene. Reineiere som taper rein som følge av gaupe, jerv, bjørn, ulv eller ørn har en lovfestet rett til full erstatning. Til tross for dette prinsippet, er det bare en liten brøkdel som blir erstattet. Resten av tapsbyrden må reneierne selv bære. Etter NRL sin mening er også de indirekte konsekvensene av å ha rovdyr i reinbeiteområde sterkt undervurdert. Det fører til adskillig merarbeid, økte utgifter og stor belastning på reinflokkene. Det kreves derfor flere tiltak for å få redusert konfliktnivået i forhold til rovdyr. Her kan blant annet nevnes:

- at byrdefordelingen mellom de samiske reinbeiteområdene og landet for øvrig må bli mer lik når det gjelder bjørn, jerv, gaupe og ørn
- reduksjon av bestandsmål
- at kalvingsområdene må bli rovviltfrie
- at det må være nulltoleranse for ulv i reinbeiteområder, og må omfatte individer som regnes som genetisk viktige.
- bedre samordning av reindrifts- og rovviltpolitikken mellom LMD og KLD
- rovvilttap må erstattes fullt ut
- kompensasjon for følgeskader må økes
- kompensasjon for arbeid med dokumentasjon

I hht. Regjeringens politiske plattform heter det at:

«Regjeringen vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i henhold til rovviltforliket, og søke å redusere rovviltbestanden, slik at målet om reduksjon av taps- og konfliktnivået blir en realitet, og dermed skape bedre rammevilkår for forutsigbar reindrift».

NRL vil understreke at målet om å høyne slakteuttaket og derigjennom bedre økonomien i reindriften forutsetter at tamrein ikke blir tatt av rovvilt. I dag sliter

mange siidaandeler for å opprettholde et økonomisk grunnlag som følge av de store tapene til rovvilt. Dess større tap av rein til rovvilt, dess mindre er det å slakte. Dersom ikke siidaandelen oppnår omsetningskravene, får de heller ikke tilskudd.

NRL mener at en ny erstatningsordning for tap til rovvilt skal bygge på et kvalifisert kunnskapsgrunnlag og ikke på skadedokumentasjon. Kunnskapsgrunnlaget skal både bygge på et forskningsmessig grunnlag og på reindriften kunnskaper og erfaringer knyttet til rovvilt. Her kan det bla. nevnes at kravet til dokumentasjon av kalver tatt av ørn er vanskelig å dokumentere, spesielt i reinbeitedistrikter med kystalpine landskaper hvor ørnen har tilholdssteder på utilgjengelige områder. Dagens krav til dokumentasjon fører til at en stor del av disse tapene ikke blir dekket.

I forskningsstudier v/ T. Tveraa m.fl. (2014) hevdes det at tap til rovvilt skyldes simler i dårlig kondisjon. Dette står i sterk kontrast til reieneiernes egne erfaringer og kunnskaper om rovviltets predasjon på rein. I reinbeiteområdene Troms, Nordland og Trøndelag er rovvilttapene omfattende til tross for at reien her er i generelt godt hold, og hvor reintallet ligger under det øvre fastsatte. Reieierne som oppholder seg ute i felten store deler av året, registrerer at de store rovvilttapene både kan tilskrives en rovviltbestand som er kommet ut av kontroll og at predasjonstakten er adskillig høyere enn hva forskerne påstår. Ulven som herjet i rein- og saueflokkene i Finnmark i oktober 2018 tok over 50 dyr i løpet av noen få dager, og samme erfaring er gjort andre steder i landet. Når slike episoder oppstår, skal skadedyret kunne tas ut umiddelbart. Det er derfor et paradoks at fylkesmannen i Trøndelag og miljødirektoratet etter henvendelse fra reindriften, avsto å ta ut ulv som har vært i Selbuområdet på den første sporsnøen i høst. De henviste i stedet til at det var mulig å ta den ut gjennom eksisterende lisensjakt. Ulven har vært i området siden midten av juni.

Reieiernes erfaringer tilsier at forekomsten av rovvilt i mange områder ligger langt over de måltall som er fastsatt av Stortinget. NRL mener derfor at måltallene for rovvilt må halveres. NRL viser til at de utredninger som er gjort av NINA og NIBIO der det konkluderes med at dagens forvaltningsmodell ikke treffer målene. Det er derfor helt nødvendig at NRL og ansvarlig departement holder en tett kontakt for metodisk tilnærming ved bestandsestimering og forvaltningsmodeller.

NRL viser til at det ved rovvilttap skal ytes full erstatning, jfr. naturmangfoldlovens § 19. Pr. i dag er det ingen siidaandeler som får full erstatning for tap av rein til rovvilt. I løpet av reindriftsårene 2014/2015 – 2016/2017 fikk reindriften

gjennomsnittlig erstattet ca. 27 % av omsøkt rovvilttap. Disse tallene synliggjør for det første hvorfor inntjeningen i reindriften er generelt lav. For det andre utgjør dette en situasjon som gir store negative innvirkninger for lokalmiljøet i form av lavere kjøpekraft fra reindriftens side. Rovvilttapene fører også til en svært uforutsigbar inntekt, og tvinger reineieren å hente inntekt utenfor reindriften.

NRL viser til at kravet til full erstatning i hht. naturmangfoldlovens § 19 må etterleves. Dette krever at reindriften sine egne kunnskaper og erfaringer må legges til grunn slik det er nedfelt i naturmangfoldlovens § 8 andre ledd. Dette er forøvrig i tråd med dom avsagt av Borgarting Lagmannsrett den 6.12.2018 hvor retten legger til grunn at:

Etter naturmangfoldloven § 8 første ledd skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet «så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap» om blant annet arters bestandssituasjon mv. I bestemmelsens andre ledd heter det at myndighetene også skal «legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaring gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet». Prinsippene i § 8 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og vurderingen skal fremgå av beslutningen, jf. naturmangfoldloven § 7.

Omfanget av rovvilttap og følgeeffekter utgjør en uakseptabel situasjon som har en vesentlig innvirkning på reindriften sine produksjon og inntekt. Her må det gjennomføres et prosjekt hvor reineierens tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskaper blir dokumentert i forhold til rovviltets tilstedeværelse og tap.

3.2 Reindriften sine driftsbygninger og anlegg må unntas eiendomsskatt

NRL er fornøyd med at innføring av avgiftsfritak på kjøp av snøscooter i reindriften endelig er kommet på plass. NRL mener at alle driftsmidler må inn under ordningen, herunder også to-hjuls motorsykler.

NRL viser også til at både bensin- og dieselpriiser stadig øker, noe som innebærer store konsekvenser for reindriften sine økonomi. NRL mener derfor at det må innføres drivstoffkompensasjon for reieiere som står oppført i merverdiavgiftsmanntallet.

NRL mener det er en urimelig forskjellbehandling mellom reindrift og jordbruk, når jordbrukets driftsbygninger og anlegg er unntatt eiendomsskatt. NRL stiller derfor krav om at reindriften sine driftsbygninger og -anlegg skal likebehandles med landbrukets driftsbygninger og anlegg når det gjelder eiendomsbeskatning, jfr. *Lov om eiendomsskatt til kommunane [eiendomsskattelova]* § 5 bokstav h). NRL foreslår at reindrift inntas i unntaksbestemmelsen i *Lov om eiendomsskatt til kommunane* § 5 (h) eller inngår som ny bokstav l).

Forhandlingspartene må finne en snarlig løsning på dette.

4. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN KULTURELL BÆREKRAFTIG NÆRING

4.1 Reindriftens rett til selvbestemmelse må styrkes

I den familiebaserte reindriften står retten til selvbestemmelse sentralt, jfr. omtalen i punkt 2.1.

Med utgangspunkt i *FNs erklæring om urfolks rettigheter* og sluttdokumentet fra 2014, har reindriftsamene rett til å avgi et fritt og forhåndsinformert samtykke ved innføring av lover og administrative tiltak eller planer som berører dem og deres landområder. Staten har forpliktet seg til å iverksette tiltak som fullt ut sikrer samisk selvbestemmelse innenfor disse områdene.

I hht. Landbruksdirektoratets rapport nr. 7/2016 *Utfordringer for selvstyre i reindriftnæringen – Tiltak for å nå mål om bærekraftig reindrift* fremmes det en rekke anbefalinger i forhold til å styrke reindriftens rett til selvstyre og selvbestemmelse. NRL er fornøyd med at det i forlengelsen av dette skal utvikles et læringsopplegg som er rettet mot reinbeitedistriktene, og som skal gjøre de i bedre stand til å ivareta det indre selvstyret.

I forhold til den nevnte rapporten, deler NRL mange av arbeidsgruppens anbefalinger. Den underbygger også NRLs flerårige krav om en lovrevisjon, spesielt i forhold til å få utredet rettigheter og plikter internt i reindriften. NRL mener det er uheldig at LMD takket nei til å inngå i arbeidsgruppen som er opprettet i regi av Sametinget, og som skal se på hvilke sider av reindriftsloven som bør revideres. NRL mener LMD hadde hatt nytte av å delta her, bl.a for å gjøre seg kjent med de drøftinger som knytter seg til reindriftens misnøye med gjeldende lov.

4.2 Reindriften må styrkes som familiebasert næring

Reindriftens kulturelle bærekraft avhenger av samspillet mellom beitearealer, reinflokk og menneskene i næringen, og som samlet sett gir et økonomisk utbytte til reindriftsamenes livsopphold. Den kulturelle bærekraften bygger på de lokale reindriftsamiske tradisjoner, verdsetting og respekt for reindriftsamenes tradisjonelle kunnskaper, ivaretagelse av báikedoallu³ og siidadoallu⁴ samt respekt for reindriftens problemløsningsstrategier og opprettholdelse av reindriften i et omfang som gir grunnlag for levende samiske lokalsamfunn.

---

³ Viktige sider ved arbeidsoppgavene i báikedoallu, er overføring av tradisjonelle kunnskaper til barn og unge, bearbeidelse av biprodukter av rein til duodji, ervervelse av råvarer til matproduksjon og matlaging m.m.

⁴ Siidadoallu omfatter konkrete arbeidet med flokken, herunder gjeting, skilling, kalvemerking, flytting etc.

Det må etableres en mentorordning i reindriften for å sikre videreføring av tradisjonelle kunnskaper

I stortingsmelding om reindrift blir det lagt til grunn at den familiebaserte næring ikke bare bidrar til ivaretagelse av den reindriftsamiske kultur og levesett, men også at reindriften har tilgang på arbeidskraft i arbeidsintensive perioder. Det blir videre vist til nødvendigheten av at yngre generasjoner får delta i aktiviteter, både tilknyttet den daglige drift og andre reindriftsrelaterte aktiviteter som et ledd i kunnskapsoverføring. Dette er viktige sider ved den familiebaserte næringen som har stor betydning for de som skal drive reindrift, og som omhandler kunnskaper som ikke kan læres gjennom aktiv deltakelse.

De eldre har en helt avgjørende rolle i kunnskapsoverføringen, og NRL mener derfor at forhandlingspartene må se på hvilke sider fra prosjektet om mentorordning i jordbruket som kan ha overføringsverdi til reindriften. Denne ordningen er rettet mot unge bønder for at de skal få tilført praktisk kunnskap og kompetanse fra erfarne næringsutøvere. NRL mener at det bør gjennomføres et tilsvarende prosjekt for reindriften, hvor målet er å sikre at de eldres verdifulle kulturkompetanse og reindriftskunnskaper innenfor báikedoallu og siidadoallu holdes i hevd og overføres til barn og unge. Ordningen vil også bidra til at eldre beholder tilhørigheten til næringen.

Kvinnens rolle i reindriften må anerkjennes og følges opp med gode ordninger

Pr. i dag er de fleste reindriftskvinnene uten egen siidaandel, men har rein i eget merke, eller har tilhørighet til næringen gjennom å være gift eller samboer med en reindriftsutøver. Disse kvinnene utgjør ingen homogen gruppe, men hvor det er variasjoner både når det gjelder alder, om de helt eller delvis har lønnet arbeid utenfor reindriften eller om de jobber i næringen på full tid. Uavhengig av hvorvidt kvinnene har egen siidaandel eller ikke, er fellesnevneren tilhørighet til næringen, og hvor deres bidrag til husholdet har en avgjørende betydning for opprettholdelse av den totale driften i siidaen.

Arbeidsoppgavene i reindriften har hatt sin naturlige fordeling ut fra hvor den enkelte best har kunnet bidra, og ikke ut fra et moderne likestillings- eller kjønnsmessig perspektiv. Reindriftskvinnene deltar aktivt i reindriften, selv om de har full jobb. Deres arbeidsoppgaver i næringen avhenger av siidaens behov, størrelsen på siida og tilgang på arbeidskraft i husholdet. Mikkel Nils Sara (2001) viser til at det i den tradisjonelle reindriften er to typer arbeidsdeling innenfor husholdet. Det ene går ut på arbeidsoppgaver med grunnlag i kjønnsbestemt opplæring og det andre omhandler arbeidsoppgaver som alle i husholdet må beherske. I forhold til den kjønnsbaserte opplæringen viser Sara til at duodji, produksjon av tradisjonelle klær og bruksgjenstander har vært basert på en helt klar kjønnsbestemt arbeidsdeling.

Dette er fortsatt beskrivende for den interne arbeidsfordelingen i dagens reindrift, selv om kjønnsbestemte arbeidsoppgaver kan variere fra område til område og fra distrikt til distrikt.

Arbeid med duodji krever en grundig opplæring, og produksjon av klær var et kontinuerlig arbeid som kvinnene stod for. Et hushold uten kvinnelige medlemmer er således utenkelig i den tradisjonelle reindriften. Mennenes arbeid med duodji rettet seg mot bruksutstyr av tre, bein og horn. I forhold til arbeidsoppgaver hele husholdet måtte beherske, framhever Sara arbeidet med reinflokken der han uttaler:

«Arbeid med enkeltdyr og flokk topper seg i visse perioder, som før og under vår- og høstflytting eller under tilfeldige og uønskede sammenblandinger av flokker. Da må i prinsippet alle kunne mobiliseres til oppgaven å opprettholde eller gjenopprette sedvanlig og ønsket orden» (Sara 2001:87)

Dette viser at selv om det til en viss grad har vært en kjønnsbasert arbeidsdeling mellom menn og kvinner i reindriften, har ikke denne vært konstant. Kvinnene deltar fortsatt i de fleste arbeidsoppgaver i siidaen, også under arbeidet med rein. Etter motoriseringen av reindriften, har mannens rolle i større grad blitt knyttet opp mot arbeidet med rein, mens kvinnene fortsatt har en viktig rolle i forhold til ivaretagelse av biprodukter av rein, duodji, matkultur, materiellagring, vedlikehold av utstyr, opplæring og videreføring av tradisjonelle kunnskaper til barn og unge m.m.

Kvinnene forbereder videre til siidadoallu, spesielt i forhold til slakting og flytting og mange deltar også aktivt under gjeting, flytting og gjerdearbeid. NRL mener at den interne arbeidsfordelingen må respekteres som en del av reindriften sine interne selvstyre, og hvor avtalepartene må legge til rette for deltakelse i næringen på kvinnenes egne premisser, bl.a gjennom gode velferdsordninger og andre ordninger som styrker deres muligheter for verdiskapning i næringen.

NRL mener ordninger som knytter seg mot báikedoallu er særlig viktig for å ivareta og styrke den familiebaserte reindriften. I Regjeringsplattformen fra 2013 blir det fremhevet at :

«Familiene er våre sterkeste sosiale fellesskap, og er viktige tradisjons- og kulturbærere. Regjeringen ønsker å styrke familiens stilling i det norske samfunnet. Familien skaper og sikrer en trygg ramme om barns oppvekst, uansett hvilken form den enkelte familie måtte ha. Menneskets egenverdi og selvrespekt står sentralt i regjeringens familiepolitikk».

NRL er enig i denne beskrivelsen, og viser til at det kulturelle bærekraftmålet ikke bare omfatter de tradisjonelle aspektene ved reindriften som en samisk næring,

men at dette også omfatter helse, sosiale og politiske rettigheter, likeverd og rettferdig fordeling.

En kjønnsbalansert reindrift er en viktig forutsetning for å oppnå de politiske målsetningene om en framtidsrettet og bærekraftig reindrift.

Bedre tilrettelegging for kvinner med egen siidaandel

Pr. i dag er det rundt 14% kvinnelige siidaandelsledere. Kvinners deltakelse i samisk reindrift må ses i et perspektiv hvor reindriftskvinner skal ha de samme muligheter som menn i reindriften, men hvor deltakelsen må skje på kvinnes egne premisser. I forhold til jordbruket, er det gjort en undersøkelse som viser at gode velferdsordninger, herunder ordninger rettet mot svangerskap, sykdom, ferie og fritid, er det viktigste insentiv for å få kvinner inn i landbruket. NRL mener at tilsvarende gjelder for reindriftskvinnene. NRL vil i forbindelse med årets avtaleforhandlinger prioritere å styrke velferdsordningene, herunder se på avløserordninger og ordninger knyttet til behovet for å innhente arbeidskraft i arbeidsintensive perioder.

NRL har over flere år påpekt behovet for å få ut informasjon om hvilke ordninger som gjelder for reindriftskvinner, og hvilke rettigheter de har. Vi vet at kvinner bruker tid på å finne ut av regelverket, blant annet i forhold til ordninger over reindriftsavtalen og NAV ved sykdom og permisjon. For et par år tilbake var det enighet om at Landbruksdirektoratet skulle følge opp dette. NRL har ikke registrert at det er utformet slik informasjon, og vil også i år få etterspørre om dette initiativet er fulgt opp fra Landbruksdirektoratets side.

NRL mener videre at det bør innføres ordninger som letter situasjonen for siidaandelshavere som er kvinner, og foreslår særskilt tilskudd til siidaandeler ledet av kvinner, jfr. punkt 6.2.3 i rapporten *Kvinnerettede tiltak i reindriften av 10.12.2018*

Bedre tilrettelegging for kvinner med delt siidaandel

Pr. i dag er det 23 % felles siidaandeler. NRL mener det er et mål å øke andelen delte siidaandeler. I sistnevnte rapport vises det til at inntektsgrensen for ektefelletilskuddet på kr. 200 000 fører til at de fleste siidaandeler ikke oppnår dette tilskuddet. NRL støtter forslaget fra arbeidsgruppen om å fjerne inntektsgrensen, samt at ektefelletilskuddet økes til kr. 40 000,-.

4.3 Kjønnsbalanse i styrer og verv

NRL har over mange år hatt fokus på å opprettholde kjønnsbalanse ved oppnevning til styrer og verv. NRL mener dette er viktige sider ved reindriftkvinnens rett til deltakelse i organisasjonslivet.

NRL vil fortsatt ved oppnevninger til styrer og verv fremme kandidater av begge kjønn.

4.4 Det må etableres gode generasjonsovergangsordninger

NRL mener det er viktig at ungdom stimuleres til å velge reindrift som yrke, både for å styrke næringens faglige og kulturelle kontinuitet samt ivareta og videreutvikle reindriften kompetanse og framtid. Det er utvilsomt behov for ung og kompetent arbeidskraft i næringen, noe som nødvendigvis krever gode generasjonsovergangsordninger som tilrettelegger for tidligere generasjonsskifte og stimulerer til nyrekruttering. Like viktig er det at de unge i en slik overgangsfase får dra nytte av de eldres kunnskaper som de trenger for å bli en selvstendig reindriftsutøver.

I St.t.mld. nr. 9 (2011-2012) "Om Landbruks- og matmeldingen" heter det under kapittel 11 *Rekruttering, kunnskap og innovasjon* at:

«God rekruttering, et høyt kunnskapsnivå og videreutvikling av kunnskapssystemene er av avgjørende betydning for at landbruks- og matsektoren skal nå de landbrukspolitiske målene. Gode kunnskapssystemer er nødvendige for å fremme konkurransevne i alle landbrukets verdikjeder og for å sikre en framtidsrettet næring der bærekraftig produksjon og alternativ utnyttelse av biologisk materiale står sentralt».

Ved generasjonsovergang kan verken rein eller gjeterhytter omsettes på det åpne markedet, og bankene vil ikke gi lån med pant i reinflokk som utgjør en stor risiko for tap. I jordbruket er både gård, eiendom og buskap lett omsettelige og hvor eldre kan bo i kår som en «privat pensjonsordning». Med bakgrunn i dette, må satsene for reindriften tidligpensjon økes betydelig.

Sideordnet rekrutteringsandel må sikres tilskudd

Ordningen med sideordnet rekrutteringsandel må ses i sammenheng med generasjonsovergang. I hht. forarbeidene til reindriftsloven (*NOU 2001:35 Forslag til endringer i reindriftsloven*) begrunnes forslaget om å etablere en sideordnet rekrutteringsandel på følgende måte:

Ved å gi en person i neste generasjon en rekrutteringsandel kan man sikre trygge arbeidsforhold for vedkommende inntil lederen av den ordinære siidaandelen avvikler. Ordningen med sideordnet rekrutteringsandel skal sikre en smidig generasjonsovergang. Uten en slik mulighet til midlertidige rekrutteringsandeler vil det bli et press på opprettelse av nye siidaandeler. Ordet *sideordnet rekrutteringsandel* er valgt for å understreke at den er knyttet til en annen siidaandel og skal sikre den yngre generasjon rettigheter. Lederen av den sideordnete andelen har i selve driften samme rettigheter, ansvar og forpliktelser som lederen av en siidaandel.

Departementet fryktet at denne ordningen ville føre til et stort etableringspress. I dag ser vi at sideordnet rekrutteringsandel er svært lite benyttet, noe som har en sammenheng med at ordningen er lite lukrativ. NRL mener ordningen må ha flere fordeler enn ulemper. Eldre skal kunne planlegge sin avvikling i ro og mak, samtidig som ordningen stimulerer til en tidligere avvikling enn om det ikke hadde eksistert en slik ordning. Den som avvikler får også en trygghet i at «livsverket» overføres til noen man ønsker skal overta, og den har stor betydning for å sikre kunnskapsflyt og viderefremidling/ivaretagelse av tradisjonell reindriftskunnskap for fremtidige generasjoner.

NRL mener disse ordningene må ses i sammenheng med tidligpensjonsordningen, hvor målet er å sikre det økonomiske grunnlaget både for den som skal trappe ned og den som skal bygge opp sin reindrift. Tilskuddet skal bidra til at etablerere skal kunne investere i nødvendig utstyr på lik linje med andre nyetablerere.

Det må etableres stipendordning for reindriftingsungdom

NRL er også opptatt av reindriftingsungdommer skal få stipend under høyere utdanning innenfor reindriftingsfaget, tilsvarende den ordning som eksisterte for noen år tilbake. Ordningen stimulerte unge til å ta utdanning, og minsket samtidig trykket for å drive selvstendig reindrift.

NRL mener at en stipendordning vil bidra til at ungdom som ikke får plass i reindriften, kan skaffe seg formell kompetanse som igjen vil komme til nytte innenfor andre samfunnsområder hvor det er behov for reindriftingskompetanse. Behovet for reindriftingskompetanse er stort, både innenfor forvaltning og andre fagområder.

Styrking av fagbrevordningen

NRL mener det var viktig å få sikret videreføringen av fagbrevordningen, som både har vært suksess i forhold antall unge som har tatt fagprøve og bestått, og som et virkemiddel for å rekruttere flere jenter inn i næringen.

NRL mener ordningen må utvides med 5 nye lærlingeplasser i året. Det må også åpnes opp for å utvide dagens ordning i forhold til de som kan få lønnstilskudd. NRL foreslår derfor at søster og bror av siidaandeshaver, samt nevøer og nieser av siidaandelsinnehaver kan få lønnstilskudd.

Stipend - og lærlingeordningen har en stor betydning for kompetanseutvikling- og kompetansehevende tiltak innenfor tradisjonell reindrift og tilleggsnæringer. NRL mener at reindriften må få de samme muligheter som jordbruket, og viser i denne

sammenheng til at avsetningen til fylkesvise midler for rekruttering og kompetanseheving i jordbruket alene utgjorde 14 mill. for 2018.

Det må sikres gode ordninger for unge nyetablerer i reindriften

NRL mener at etableringstilskuddet for unge må økes. De økonomiske omkostningene ved å etablere seg i ny siidaandel er mer omfattende som ved overtakelse en eksisterende siidaandel. NRL mener derfor at nye siidaandeler skal ha rett til etableringstilskudd på lik linje med de som får overdratt en siidaandel.

Reindriften må sikres rett til tradisjonell slakting og omsetning av reinkjøtt i småskala uten krav til mengdebegrensning

I hht. EØS-regelverket legges det til rette for tradisjonell slakting og omsetning av reinkjøtt i småskala uten krav til mengdebegrensning. NRL er opptatt av å ivareta de tradisjonelle slaktemetodene i næringen, herunder ivareta og bearbeide biprodukter av rein. I forbindelse med konsultasjoner om *Forskrift om særlige hygieneregler for næringsmidler av animalsk opprinnelse animaliehygieneforskriften* var NRL og Mattilsynet enige om at det skulle jobbes videre med å få endret mengdebegrensningen for privatslakt som pr. i dag er på 10 rein.

NRL mener det er viktig å legge til rette for småskala omsetning av privatslaktet rein, og at denne omsetningen kan skje uten et større byråkrati knyttet til salg. NRL mener dagens dokumentasjon av privatslakt allerede er for omfattende. Dersom det søkes om tilskudd for privatslaktet rein, bør reglene rundt dokumentasjon klargjøres og forenkles i forskriften. Formålet er først og fremst å muliggjøre fortsatt bruk av tradisjonelle metoder i produksjon og distribusjon av mat og imøtekomme behovene fra næringsmiddeloperatører som er små eller holder til i avsidesliggende områder. NRL mener dette er et viktig insitament i forhold til å ivareta den familiebaserte reindriften, og herunder videreføring av tradisjonelle kunnskaper til den yngre generasjon. Det er også viktig som et ledd i å videreføre samiske mattradisjoner og lokalmatkonsepter, og som igjen bidrar til økt interesse og høyere pris på reinkjøtt. NRL vil derfor ta initiativ til å følge opp arbeidet i forhold til mengdebegrensning i løpet av 2019.

5. SIKRING AV VELFERDSORDNINGER OG HMS

NRL vil i forbindelse med årets avtaleforhandlinger prioritere å styrke velferdsordningene i reindriften. Dette gjelder både ordninger for generasjonsoverganger og ved sykdom og ferieavvikling.

5.1. Økonomiske ordninger ved sykdom og ulykker

I hht. rapporten «*Reindriften hverdag*» punkt. 4.4. er det dokumentert at 39 % av reindriftsutøverne aldri har vært hjemme fra arbeid på grunn av sykdom. Dette betyr ikke at reindriftsutøverne er mindre syke enn befolkningen for øvrig, men at dårlige

sykelønnsordninger og manglende avløserordninger er elementer som tvinger reindriftsutøvere til å dra til fjells til tross for at de er syke. Dette fører til helseslitasje i form av fysiske overbelastninger og stress, og bidrar også til å øke risikoen for ulykker.

Pr. i dag er tilskudd til sykdom blant reineiere fastsatt i *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikt og tamreinlag* hvor det i formålsparagrafen § 1 heter at tilskuddet blant annet skal gi grunnlag for avsetning til avløserordning ved sykdom ut over folketrygdens generelle ordninger. NRL stiller krav om at ordninger knyttet til avløsning tas ut av *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag*, og innarbeides i en egen forskrift, jfr. ordninger knyttet til svangerskap/fødsel.

Små distrikter er særlig sårbare når arbeidskraften og kapasiteten i distriktet svekkes som følge av sykdom, og uten gode tilskuddsordninger ved sykdom/ dødsfall vil den økonomiske belastningen bli svært omfattende for de familier som rammes. Erfaringsvis er ofte første fase av sykeperioden kritisk, fordi dette kan ramme midt i en arbeidsintensiv periode hvor behovet for bemanning er avgjørende for å få gjennomført nødvendige arbeidsoppgaver. NRL mener derfor at det må etableres en avløserordning for reindriftsutøvere gjeldende fra 1 - 16 sykedag.

Det har i løpet av de siste årene vært flere alvorlige ulykker under utøvelse av reindrift. Under punkt 4.2.2 i rapporten «*Reindriftens hverdag*» er det dokumentert høy skaderisiko, og hvor hele 70 % av reindriftsamene har vært utsatt for skader og ulykker i forbindelse med reindriftsarbeid. NRL mener at det må etableres ordninger som sikrer utøveren og hans/hennes familie når ulykker og skader inntreffer. Videre mener NRL at det må etableres tilskudd til avløserordninger ved ulykker og skader som rammer medlemmer innenfor siidaandelen eller nær familie.

5.2 Tilskudd til avløser ved svangerskap, omsorg og dødsfall

I tillegg til gode ordninger knyttet til sykdom og ulykker, er det nødvendig å få høynet tilskuddet til avløser ved svangerskap/fødsel. NRL mener også at det i forbindelse med fødsel bør være ordninger rettet mot far. NRL forslår derfor at det kan ytes tilskudd til avløsning for far som skal gjelde for perioden 14 dager før til 14 dager etter at mor er kommet hjem fra sykehuset. Dette tilskuddet skal også kunne bli utbetalt for avløsning av foreldre ved adopsjon av barn under 15 år.

NRL mener at det i de tilfeller hvor barnet blir sykt, vil være nødvendig å ha tilskuddsordning for å kunne innhente avløser. Dette kan være i forbindelse med at en forelder følger barn til legeundersøkelse eller annen oppfølging av sykdom eller skade hos barnet. Dersom barnet har kronisk- eller langvarig sykdom eller har

nedsatt funksjonsevne bør foreldrene ved fravær få tilskudd til avløser inntil barnet fyller 18 år. I slike tilfeller bør tilskuddordningen gis for inntil 30 dager per år for hver av foreldrene. Dersom det er snakk om enslig forelder, bør ordningen gjelde for inntil 60 dager per år.

Videre bør det etableres tilskuddsordning ved dødsfall. Dersom en med næringsinntekt dør, bør gjenlevende ektefelle/samboer eller foreldre kunne søke om tilskudd til avløsning i inntil 12 uker etter dødsfallet.

5.3 Det må etableres tilskuddsordning for ferie og fritid

I rapporten «*Reindriftens hverdag*» punkt. 4.4 framgår det at hele 91% av reindriftsutøverne sjelden eller aldri har ferie. Dette betyr at reineiere i liten grad har mulighet til å innhente seg etter sykdom og skader, noe som bidrar til å øke risikoen for ulykker. NRL mener reineierne skal ha muligheter for rekonvalesens etter sykdom eller skader slik andre yrkesutøvere har. Det må derfor etableres avløserordninger for reindriftsutøvere ved ferie/fritid.

NRL mener at reindriftsutøvere skal kunne søke om tilskudd til avlastning ved ferie og fritid for å finansiere innleid arbeidskraft. Tilskuddet kan dekke avløsning for arbeidsoppgaver som ikke bare bør avgrenses til arbeid med rein, men kan også omfatte annet reindriftsrelatert arbeid som blant annet vedlikehold av gjerder og anlegg m.m.

I hht. jordbruksavtalen for 2019 om *Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid* er det avsatt et maksbeløp på henholdsvis kr. 78.700,- til avløsning i forbindelse med ferie og fritid. Avtalepartene må se på hvordan en tilsvarende ordning kan tilpasses reindriften.

5.4 Tidligpensjon i reindriften

Som omtalt under punkt 4.3, vil NRL for kommende avtaleperiode prioritere ordninger knyttet til tidligpensjon og generasjonsovergang i næringen.

Ordningen med tidligpensjon skal bidra til å lette generasjonsoverganger i reindriften, der hensikten er å stimulere til tidligere generasjonsskifte og legge til rette for nyrekruttering. Se punkt 4.3.

NRL har fått tilbakemeldinger på at ordningen ikke er i tråd med den faktiske situasjon i reindriften ved beregning av referanseinntekt, og at den ikke er treffende i forhold til å nå målet om tidligere generasjonsoverganger i reindriften ved at den ikke er attraktiv nok. NRL mener derfor at forhandlingspartene må se på hvorvidt ordningen stimulerer til ønskede strukturendringer. Dette gjelder spesielt i forhold til

om siidaandeler blir overført til yngre utøvere på et tidligere tidspunkt, og om det er klare nok kriterier for hva som skal inngå ved beregning av referanseinntekt.

NRL mener også det er nødvendig at forhandlingspartene er enige om hva som skal inngå som referanseinntekt i hht. Forskrift om tidligpensjon i reindriften § 7 andre ledd.

NRL mener også at tilskuddet til enbruker- og tobrukerpensjon må økes for å oppfylle hensikten med forskriften.

5.5 Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Reineierne er en av få yrkesgrupper som utøver sin virksomhet utendørs gjennom hele året. Under arbeidet i felten kan reineieren jobbe under ekstreme værforhold, alt fra sterk kulde til snøstorm og ulike skiftende værforhold som øker risiko for skader og ulykker. Det er derfor viktig å ha fokus på HMS i reindriften som et ledd i forebygging.

I forbindelse med fjorårets reindriftsavtale ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å utvikle en samarbeidsmodell med Norsk Landbruksrådgivning (NLR) for å innhente erfaringer for oppbygging av en reindriftstilpasset HMS-tjeneste. NRL støtter forslaget om å igangsette et pilotprosjekt over 3 år etter modell fra NLR, hvor målet er å få på plass en full basisbevilgning i 2022.

NRL mener det er viktig å få på plass enn offentlig registrering av ulykker og dødsfall i reindriften. Det må også innarbeides HMS som krav i fagplan for Fagutdanningen. Det vil også være viktig å gjennomføre førstehjelpskurs for reinbeitedistriktene.

I forhold til reindriftsutøvernes ekstreme arbeidssituasjon, foreslår arbeidsgruppen at det må etableres en ny tilskuddsordning til nødbuer/sikringsbuer som et HMS-tiltak. Dette er et krav som NRL har hatt over flere år.

6. NRLS PRIORITERINGER FOR AVTALEÅRET 2019 – 2020

Med bakgrunn i kapitlene 2 – 5 vil NRL prioritere følgende tiltak for avtaleåret 2019-2020:

- Øke de frie midlene i RUF
- Øke distriktstilskuddet for å styrke distriktenes arbeid med arealsaker og lovpålagte oppgaver
- Styrke ordninger knyttet til tidligpensjon, velferdsordninger, kvinner og HMS

- Styrke siidaandelenes økonomi
- Økning av særskilt tilskudd til sijteandeler i Trollheimen

7. UNDERFORBRUK 2018-2019

NRL har ved flere anledninger vært i kontakt med Landbruksdirektoratet for å få en oversikt over et eventuelt underforbruk. Dette har vi ikke fått, og det har derfor vært vanskelig å foreta en beregning. Når en slik oversikt foreligger, kan forhandlingspartene drøfte hvordan dette skal anvendes.

8. FORVENTNINGER TIL FORHANDLINGSRESULTATET FOR AVTALEÅRET 2019-2020 OG NRLS KRAV TIL ØKONOMISKE TILTAK

NRL er opptatt av at reindriften skal sikres en positiv økonomisk inntektsutvikling i avtaleperioden, med gode virkemiddelordninger som bidrar til å øke bærekraften i reindriften. NRL er opptatt av fokusområdene som framgår under punkt 6 blir styrket gjennom reindriftsavtalen for 2019-2020.

NRL foreslår en betydelig økning av de frie midlene i RUF. Dette er nødvendig for å få til en tilstrekkelig inntektsutvikling og for å nå de overordna målene om en bærekraftig reindrift i alle deler av landet. I dette ligger også behovene for infrastrukturtiltak i næringen, og at distriktene sikres ressurser til å ivareta sine beitearealer. Det skal også kunne gis støtte til forberedelse i andre saker av prinsipiell betydning for reindriften.

NRL stiller fortsatt krav om at organisasjonen tilføres midler for styrke ressursituasjonen.

8.1 Økonomisk ramme

NRL mener det er viktig at reindriftsavtalen dekker opp for gjennomsnittlig lønnsøkning i Norge i avtaleperioden.

Den økonomiske rammen for avtaleåret 2019-2020 kreves satt til **192,96 mill. kroner.**

8.2 Utviklings - og investeringstiltak

NRL har ved flere anledninger påpekt nødvendigheten av å kartlegge hvilke behov reindriften har i forhold til infrastruktur og investeringstiltak. Dette vil bidra til en bedre oversikt over hvilke behov som finnes og gi et bedre grunnlag for avsetninger i RUF. For at forhandlingspartene skal få et nærmere innblikk i dette, vil NRL foreslå at forhandlingspartene oppretter en arbeidsgruppe som får i mandat å kartlegge behovet for utviklings og investeringstiltak innenfor reindriften.

NRL viser til prosjektet *Ut på vidda*, og hvor det gjennom prosjektet er skissert 4 mulige modeller for videreføring. Forhandlingspartene bør drøfte disse modellene før det tas stilling til hvordan prosjektet videreføres. NRL opprettholder fjorårets bevilgning.

Reindriftens Utviklingsfond

Det er allerede redegjort for at RUF må styrkes, herunder også de frie midlene. På bakgrunn av dette krever NRL at bevilgning til RUF økes til **61,12 mill kroner**.

NRL ber om en oversikt over hvilke prosjekter som eventuelt ligger på vent, slik at forhandlingspartene får en oversikt over behovet for å øke midlene i RUF.

NRL mener det er sterkt beklagelig at prisene for pramming, herunder for opp- og nedrigging, har økt med hele 400 %. Dette har ført til færre seilingsdøgn. NRL mener det er viktig å opprettholde seilingsplanen, og at det bevilges tilstrekkelig med midler til dette formål. Antall seilingsdøgn vil kunne øke p.g.a vær og vind, noe som må tas høyde for i avsetningen.

NRL krever at det over Reindriftens Utviklingsfond avsettes midler til følgende tiltak for 2019- 2020:

- 8,2 mill kroner til utviklingsprogrammet
- 2,0 mill kroner til konfliktforebyggende tiltak
- 6,65 mill kroner til pramming
- 3,55 mill kroner til fagbrevordningen i reindriften
- 1,0 mill kroner til mentorordning i reindriften
- 0,22 mill kroner til drifting av kursopplegg – kompetanseheving i forbindelse med selvstyre i reindriften
- 6,0 mill kroner til markedsutvalgets arbeid
- 1,27 mill. kroner til lærings- og omsorgsbaserte tjenester
- 0,725 mill. kroner til drift av klassifiseringssystem
- 15,0 mill. kroner til disposisjon for RUF' styre
- 1,0 mill. kroner til fjerning av gammelt gjerdemateriell i Sør - Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde
- 0,2 mill. kroner til reindriftsfaglig regionalråd
- 2,0 mill. kroner til pilotprosjekt, HMS
- 2,0 mill. kroner til bygging av nødbuer/sikringsbuer, HMS
- 3,0 mill. kroner til sikkerhetsutstyr i reindriften, HMS
- 0,5 mill. kroner til stipend, høyere utdanning innenfor reindrift
- 2,5 mill. kroner til frakttilskudd
- 0,3 mill. kroner rapportering av slaktet rein

- 5,0 mill. kroner til kriseberedskapsfond

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- forskning og kunnskapsformidling
- transport av rein
- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker
- øvrige reindrifftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg
- vedlikehold og opprustning av eksisterende gjerder og slakteanlegg
- renovering av gjeterhytter
- refusjon av dokumenterte utgifter til deltagelse på kurs/etterutdanning og lignende for reindrifftsutøvere
- støtte til tiltak for reindrifftsnaeringen som følge av klimaskapte endringer
- sikring av reindrifftsens beiterett, herunder støtte i forbindelse med distriktenes arbeid med å ivareta reindrifftsens arealer, herunder støtte til forberedelse i saker av prinsipiell betydning for reindrifften
- andre praktiske tiltak innenfor reindrifften
- andre faglige tiltak for å fremme reindrifften, herunder veiledning og informasjon, kursvirksomhet, beitegransking, planlegging og prosjekter i regi av reindrifften
- utvikling av binæringer og formål av generell kulturell betydning for reindrifftssamene
- kompetansegivende kurs/ etterutdanning
- oppfølging av *Reindrifftsens hverdag*
- rekrutteringstiltak
- kursing i bruk av krumkniv
- støtte til feltbarnehager og barn på småtrinnet

9. KOSTNADSSSENKEDE OG DIREKTE TILSKUDD

NRL anser det som viktig at direktetilskuddene har en viss forutsigbarhet, og mener derfor at fjorårets avsetning indeksreguleres som et utgangspunkt for årets avtale. Den foreløpige indeks er på 3,5 %, og utgjør 3,0 mill kroner. Med utgangspunkt i dette vil minimumsrammen for direktetilskuddene for årets avtale være på 82,0 mill i forhold til fjoråretsavtale.

Det kreves **100,84 mill. kroner** for avtaleåret 2019 - 2020 til ulike direkte tilskudd.

9.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

NRL vil prioritere gode generasjonsovergangsordninger som både legger til rette for eldre som ønsker å avvikle sin reindrifft, og for ungdom som skal etablere seg. Det

må innføres en ordning med driftstilskudd til sideordnet rekrutteringsandel, jfr. punkt 4.4. Målet med ordningen er å sikre rekruttering, skape trygghet for den sideordnede rekrutteringsandelen og stimulere flere til å ta i bruk § 12 i reindriftsloven.

Videre foreslår NRL at de som kommer inn under etableringsordningen, og som kjøper livdyr skal kunne gis forskudd på kommende års etableringstilskudd til kjøpet. Livdyrkjøpet skal dokumenteres og oversendes anvisningsmyndighet. Denne ordningen skal også gjelde ved etablering av nye siidaandeler.

Særskilt tilskudd til Trollheimen

Med bakgrunn i gitte rammebetingelser for reindriften i Trollheimen, utbetales det et ekstraordinært tilskudd på inntil 50 000 kr per. siidaandel. Dette tilskuddet er ikke justert opp på mange år.

I påvente av at reindriften Trollheimen Sijte får bedre rammebetingelser når det gjelder høyeste reintall og en mer hensiktsmessig yttergrense å forholde seg til, foreslår NRL at det særskilte tilskuddet til siidaandeler i Trollheimen økes til kr. 100 000 kr per siidaandel.

Det avsettes 0,5 mill. kroner til ordningen.

9.2 Distriktstilskudd

Under kapittel 2 er det redegjort for behovet for å øke distriktstilskuddet. Reinbeitedistriktene saksmengde øker i takt med et velstandssamfunn i utvikling, økt industrialisering og økte inngrep m.m. Dette har medført at ressursbruken i forhold til arealvern innad i distriktene har økt tilsvarende, noe som igjen fremtvinger en styrking av administrasjonen i reinbeitedistriktene. Distriktene bruker betydelige ressurser til saksbehandling, samtidig som det er stor mangel på formell kompetanse innen administrasjon, økonomibehandling, organisasjonskunnskap og juss.

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Gjennom lover, forskrifter og regler er distriktet pålagt oppgaver som igjen medfører store kostnader. Distriktene må følge opp arealplaner, kommuneplaner, utarbeide uttalelser til ulike inngrep samt at det er store utgifter til regnskap og revisjon.

NRL vil understreke at gode saksframstillinger fra distriktene gir beslutningstakere et godt grunnlag å fatte sine vedtak på. Erfaringer med omorganiseringen av reindriftsforvaltningen har medført et økt trykk på

saksbehandlninga i reinbeitedistriktene, og er en utvikling som ser ut til å fortsette. For distriktene innebærer dette manglende kapasitet til å arbeide med arealsaker, og fører til at reindriften taper viktige beitearealer i tillegg til at beiteområdene blir fragmenterte og mindre anvendelig eller utilgjengelige. Nedbyggingen av beitearealene krever at distriktene styrkes gjennom en økning av distriktstilskuddet.

Grunnsatsen økes med kr. 50 000,- for alle reinbeitedistrikter.

Grunnsatsen til tamreinlagene økes med kr. 10 000,-.

Det avsettes 20,340 millioner til ordningen med distriktstilskudd.

9.3 Produksjonspremie

Siidaandelens produksjonspremie beregnes med inntil 37 % av avgiftspliktige salgsinntekter.

Det utbetales ikke produksjonspremie for avgiftspliktig inntekt som overstiger kr. 1,5 mill. kroner pr. reinlag.

Det avsettes 34,155 mill kroner til ordningene med produksjonspremie.

9.4 Kalveslaktetilskudd

Med utgangspunkt i konsumprisindeksen økes satsen til kr. 520,-.

Det avsettes 25 mill kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd.

9.5 Etableringstilskudd

NRL øker tilskuddet og endrer *Forskrift om Etableringstilskudd § 5* med bakgrunn i et likebehandlingsprinsipp. Det foreslås også tilskudd til sideordnet rekrutteringsandel, jfr. punkt 8.6. Endringen blir som følger:

Person under 35 år som får opprettet eller overdratt siidaandel til seg, innvilges et etableringstilskudd over 3 år, med inntil kr 80 000 per år. Det samme gjelder for sideordnet rekrutteringsandel.

Etableringstilskuddet er fritatt fra inntektskravet i § 2a første ledd.

Det avsettes 3,3 mill til etableringstilskudd.

9.6 Driftstilskudd til sideordnet rekrutteringsandel

Det innføres driftstilskudd til de som har inngått eller inngår avtale om sideordnet rekrutteringsandel. Tilskuddet tilsvarer etableringstilskuddet, jfr. punkt 8.5.

Det avsettes 2,5 mill til ordningen.

9.7 Særskilt driftstilskudd til ungdom

NRL viderefører ordningen som et ledd i å stimulere ungdom til å starte med reindrift. Tilskuddet økes til kr. 45 000.

Det avsettes 2,250 mill til ordningen.

9.8 Drivstoffkompensasjon

NRL viser til økning i bensin- og dieselpriser, og er en situasjon som vil gi store konsekvenser for reindriften økonomi. NRL foreslår derfor at det innføres drivstoffkompensasjon for reineiere som står oppført i avgiftsmanntallet.

Det avsettes 3,0 mill kroner til ordningen.

9.9 Ektefelle - /samboertillegg

Ektefelletilskuddet rettes mot andeler der begge ektefeller/samboere utøver aktiv reindrift. Inntektsgrensen fjernes. Ordningen skal stimulere til flere kvinnelige siidaandelsinnehavere

Det avsettes 4,0 mill kroner til ordningen.

9.10 Driftstilskudd til siidaandeler der kvinner står som eneste leder

NRL foreslår ekstra driftstilskudd til siidaandeler der kvinner står som eneste leder. Ordningen kan blant annet brukes til å innhente arbeidskraft ved behov.

Det innvilges kr. 60 000,- pr. siidaandel.

Det avsettes 4,5 mill til ordningen.

9.11 Frakttilskudd

NRL mener fristen for frakttilskudd på levende rein bør forlenges da sommer- og vinterflytting har forskjøvet seg til november – desember p.g.a endringer i klimaet. NRL mener det bør betales kr. 40,- i frakttilskudd for både levende rein og slakteskrotter i perioden 15. august til 31. desember. Mellom 1. januar og 31. mars betales kr. 30,- i frakttilskudd for slakteskrotter.

Det avsettes 2,5 mill.kr til ordningen.

10. VELFERDSORDNINGER (medlemsavgift til Folketrygden)

Tilskudd til avløser ved sykdom fra dag 1 – 16, jfr. punkt 5.1

Beregning er gjort ut fra et sykefravær på 10 %.

Det avsettes 1,8 mill kroner til ordningen.

Tilskudd til avløser ved ferie/fritid, jfr. punkt 5.3

Beregning er gjort ut fra avløser ved 14 dagers ferie/fritid pr. år.

Det avsettes 13,4 mill kroner til ordningen.

Tilskudd til avløser ved svangerskap, jfr. punkt 5.2

Beregning er gjort ut fra avløser inntil 42 dager, maksimalt kr. 75.600,-.

Det avsettes 1,2 mill kroner til ordningen.

Øvrige velferdsordninger

Gjeldende regelverk og avsetning til sykepenger videreføres.

Tilskudd til tidligpensjon, jfr. punkt 5.4

NRL foreslår at enbrukerpensjon økes til kr. 200 000,-.

NRL foreslår at tilskuddet til tobrukerpensjon økes til kr. 320 000,-.

Det avsettes 4,0 mill. kr til ordningen.

11. ORGANISASJONSTILSKUDD

NRL skal sikre gode rammevilkår, tilby faglig bistand, bistå i endringsprosesser og øke kunnskapen i samfunnet om reindriften. NRL skal også imøtekomme de krav som stilles til organisasjon og være en troverdig alliansebygger som skaper verdi for lokallag, medlemmer, næringen og samfunnet for øvrig.

NRL er fornøyd med at organisasjonstilskuddet har blitt løftet noe de siste par årene, og mener at tilskuddet bør økes ytterligere for å gi et større rom for deltakelse i konsultasjoner, arbeidsgrupper og møter, noe det ikke er blitt tatt høyde for i organisasjonstilskuddet. Det kan også vises til at reisekostnadene har økt med rundt 2,5 mill kroner over en 12-årsperiode. For å imøtekomme forespørsler fra blant annet kommunale og statlige instanser, igangsette prosjekter i egen regi, er det også behov for å styrke administrativt nivå.

NRL vil bygge opp kompetanse i organisasjonen slik at vi kan yte bistand i saker som reindriften jobber med, samt være premissleverandør og samhandlingspart overfor statlige myndigheter og næringsaktører i deres arbeid og virksomhet i samiske områder. På bakgrunn av dette er det behov for at organisasjonstilskuddet økes.

Organisasjonstilskuddet økes til 10,0 mill. kroner.

12. KRISEBEREDSKAP

NRL mener det er viktig å holde fokus på kriseberedskap, både i forhold til klimaendringer og akutte beitekriser som skyldes klimaforhold. Høyere temperaturer medfører introduksjon av nye plante- og dyrearter, parasitter m.m. Pr. i dag har man for lite kunnskaper om hvilke konsekvenser dette vil kunne gi for reindriften, blant annet i forhold til sykdommer og innvirkninger på beiten.

Nasjonalt sett har vi ikke god nok beredskap til å møte disse utfordringene i forhold til arktiske næringer, som eksempelvis reindrift. Denne dimensjonen har i liten grad blitt rettet fokus på i forhold til målene om å utvikle og utvinne nordområdene. NRL vil understreke at reindriften tradisjonelle kunnskaper må brukes aktivt for å identifisere effektene av klimaendringer. Dette handler ikke bare om å redusere negative konsekvenser, men også om å være i forkant med hensyn til aktuelle tiltak.

NRL mener CWD-problematikken framtvinger arbeidet med å utarbeide beredskapsstrategier for miljø- og klimatrusler i forhold til reindrift, og det bør også etableres et eget miljøovervåkningsprogram der reindriften tradisjonelle kunnskaper inngår som grunnlag. Det bør også arbeides for økt forskning i forholdet mellom reindrift og klimaendringer og miljøforurensning. Ved forskning på klimaendringer og kartlegging av miljøtrusler må reindriften inkluderes.

NRL er fortsatt av den oppfatning at det må opprettes en helsetjeneste for rein, hvor det kan arbeides med overvåking og hvor det kan fremmes faglige tiltak som skal bidra til god helse og velferd for tamrein. I landbruket er det bygd opp helsetjenester i husdyrholdet som det foreligger gode erfaringer med. En helsetjeneste for rein skal kunne gi råd om sykdomshåndtering og sykdomsforebygging til ulike tider av året. Tjenesten skal også kunne gi anbefalinger om parasittbehandling, og formidle nyheter om forskning om helse og velferd hos tamrein. Oppgavene til en helsetjeneste for tamrein skal være både forebyggende helse- og velferdsarbeid, samt smitteberedskap og sykdomskontroll. Både Mattilsynet og Veterinærinstituttet bør være sentrale aktører i en slik tjeneste.

NRL mener derfor det viktig å øke kriseberedskapsfondet for å kunne følge opp og øke kunnskapene om konsekvenser ved klimaendringer, herunder etablere en helsetjeneste for rein.

13. AREALBRUKSKART

Arbeidet med arealbrukskart har vist at det er nødvendig å revidere eksisterende kartverk i de fleste av distriktene. Dette arbeidet må gjøres av distriktene selv. Både i forhold til å kunne utføre dette arbeidet, samt å kunne nyttiggjøre seg av de muligheter kartene gir, er det nødvendig med kompetansebygging på området. NRL forventer at det foreligger en plan for pilotprosjekt i løpet av første halvår i 2019.

14. ØVRIGE ORDNINGER

Ordninger som ikke er spesielt nevnt, forutsettes videreført.

15. SAKER UTENFOR REINDRIFTSAVTALENS ØKONOMISKE RAMMER

15.1 Saker under Landbruks- og matdepartementet

Bruk av Saltstein til beitedyr og vilt

NRL registrerer at bruken av saltslikkesteiner øker stort i annen utmarksrelatert beitebruk og som lokkemiddel i forbindelse med jakt på hjortedyr. Dette er noe som har store negative konsekvenser for reindriften ved at det er forstyrrende for ønsket beitebruk, og at det i mange tilfeller kan være konfliktskapende ved at rein trekkes mot innmark som er i drift.

Saltsteiner utgjør også et møtepunkt for alle arter av utmarksbeitende dyr da de trekkes mot saltslikkeplasser og utgjør dermed en potensiell smittekilde for overføring av sykdom mellom individer og arter.

I følge fagekspertise på dyrehold og utmarksbeite finnes det ikke faglig grunnlag til å si at bruk av salt- og mineralsteiner er nødvendig for å få et forsvarlig bruk av utmarksressursene.

Med utgangspunkt i de driftsforstyrrelser salt- og mineralsteiner skaper for reindriften, samt fare for spredning av dyresykdommer, ønsker NRL et forbud mot bruk av slike steiner i, og i nærhet av reinbeiteområdene.

Reindriftsloven

NRL finner det uakseptabelt at det stadig gjennomføres endringer i reindriftsloven som et ledd i å tilpasse loven til statens reindriftpolitikk. Dette skjer uten hensyn til NRLs syn, og hvor staten møter i konsultasjoner med låst mandat. NRL mener det er en rekke bestemmelser i reindriftsloven som er moden for revidering. NRL inngår i Sametingets lovutvalg som skal gjennomgå loven, og mener dette arbeidet vil legge sterke føringer for statens videre håndtering av kravet om lovrevisjon.

Beiteforbud for sau i Nordfjella

Situasjonen i forhold til CWD-smitte utgjør fortsatt en trussel for reindriften. NRL viser til at smitte kan spres ved at friske dyr beiter i områder hvor smittestoffet er skilt ut med avføring, spytt, urin og neseseekret. Prioner kan beholde smitteevnen etter lang tid i naturen, og NRL vil derfor stille krav om at det ikke plasseres ut husdyr på beite i Nordfjella, hvor det er ble påvist smitte i villrein flokken.

Evaluering av forvaltning av reindriften

NRL registrerer at NIBIO har fått oppdraget om å gjennomføre evaluering av forvaltning av reindriften, og at de skal gjennomføre intervju med forvaltning og samiske institusjoner. NRL mener det ikke kan gjennomføres en slik evaluering uten at distriktsstyrene i reindriften blir involvert. NRL vil understreke betydningen av at reindriften sine erfaringer blir avdekket gjennom intervju eller at det blir sendt ut spørreskjema til alle distriktsstyrene.

Utestenging fra vinterbeiter i Sverige

NRL ber om status for progresjonen i arbeidet med Norsk – Svensk reinbeitekonvensjon. Manglende konvensjon bidrar til å skape store utfordringer for berørte reinbeitedistrikter på norsk side. Finansiering av distriktene som er forhindret fra å benytte vinterbeitene på svensk side, løses som ved tidligere år utenfor reindriftsavtalens rammer. NRL mener satsene må økes til kr. 420,- pr. rein. Økningen begrunnes med økte fôringskostnader.

Forslaget til ny fjellov

Det vises til at forslag til ny fjellov er sendt ut på høring, med en høringsfrist fastsatt til den 28. februar. NRL vil avgi høringsuttalelse, men forutsetter også at det blir gjennomført konsultasjoner i forbindelse med denne saken.

Jordskifteloven

NRL mener at arbeidet med oppfølging av det foreslåtte konfliktløsningsorganet igangsettes så snart som mulig.

Forskning og utvikling

NRL har i forbindelse med de siste to års avtaleforhandlinger bedt om at forskningsmaterialet innenfor reindriften må samles, struktureres og tilgjengeliggjøres på Landbruksdirektoratets nettsider. Vi kan ikke se at dette er gjort, og ber på ny å få en status for når dette arbeidet vil bli gjennomført.

NRL støtter også forslaget i rapporten *Kvinnerettete tiltak i reindriften* (av 10.12.2018, kapittel 6.1.3) hvor det framgår at Landbruksdirektoratet bør årlig rapportere til avtalepartene om hvilke prosjekter som har fått støtte, og hvor stor andel av

søknadene som er avslått og begrunnelse for avslaget. Dette må gjelde alle prosjekter.

NRL støtter også arbeidsgruppens forslag om at det bør være synlighet og åpenhet rundt de kvinnerettede midlene, samt en kontaktperson som kan gi søkeveiledning.

15.2 Saker under Klima- og miljødepartementet

Rovviltforvaltningen

NRL ønsker et møte for å følge opp de problemstillingene som omtales i punkt 3.1.

Oppfølging av ørneprosjektet

NRL forutsetter at det blir en snarlig avklaring på når ørneprosjektet kommer i gang i Troms. Fra næringens side er det av stor interesse at prosjektet kommer i gang.

Nasjonal ramme for vindkraft

NRL har konsultert i forbindelse med Nasjonal ramme for vindkraft, og forutsetter at vi blir involvert i den videre prosess.

15.3 Saker under Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Arealforvaltning i reinbeiteområdene (Nasjonale planretningslinjer)

Presset mot reindriftens arealer øker stadig, og hvor det er liten forutsigbarhet i forhold til hvordan kommuner og Fylkesmenn håndterer disse sakene. På denne bakgrunn har NRL ved flere anledninger stilt krav om at statlige planretningslinjer må på plass som et viktig verktøy i arealplanleggingen. Som allerede nevnt har de fleste kommuner verken kunnskap eller kompetanse om reindrift, noe som bidrar til at reindriftsinteressene ikke blir tatt hensyn til i arealsaker.

NRL mener derfor at arbeidet med statlige planretningslinjer må gjenopptas under henvisning til at *plan- og bygningsloven* § 6-2 hvor det heter at «...Kongen kan gi statlige planretningslinjer for landet som helhet eller for et geografisk avgrenset område».

Planretningslinjene skal legges til grunn ved statlig, regional og kommunal arealplanlegging som berører det samiske reinbeiteområdet.

KU - forskriften

For NRL er det fortsatt viktig å senke terskelen for når kravet til konsekvensutredning utløses. Like viktig er det at tiltakshaver og reindriften har en omforent oppfatning om hvem som skal utrede. I denne sammenheng kan det vises til et økende antall rettsaker som omhandler inngrep i reinbeitearealer, og hvor reindriften bruk enten er mangelfullt utredet eller at reindriften syn i varierende grad er hensyntatt. Her kan blant annet nevnes Nussir-saken, vindkraftutbygging i Fosen, Stokkjell og Nasafjell, kV 420 fra Nordland til Finnmark, veiutbygging i forbindelse med Langsundforbindelsen i Troms fylke. Mange reinbeitedistrikter er

verken kapasitets- eller kompetansemessig rustet til å ivareta egne rettigheter og interesser ovenfor myndighetsorganer eller utbyggere, eller for å kunne være en jevnbyrdig part i konsultasjonsprosesser.

NRL mener det er behov for rettslige styringsmekanismer som sikrer at reindriftas arealbehov integreres i forvaltningens beslutningsprosesser for på den måten å begrense skadevirkningene. NRL registrerer at uenighet om utbyggingstiltak i stor grad skyldes et fragmentert og sektorisert forvaltningsregime, hvor hver sektor ivaretar sine interesser. Rettslige krav til objektiv kunnskapsinnhenting og bred medvirkning fra berørte aktører vil gi bedre grunnlag for å ta hensyn til interesser som blir negativt berørt av utbygging, herunder reindriften. KU-reglene er et sentralt virkemiddel for å ivareta dette, noe som vil forutsette at utreder har legitimitet i form av kunnskaper og kompetanse om reindrift. NRL har derfor en klar oppfatning om at dersom reindriften og tiltakshaver ikke blir enig om valg av utreder, skal reindriften ha en formell rett til å utnevne egen utreder. En viktig grunn til dette, er at reindriftens kunnskaper og erfaringer skal utgjøre en vesentlig del av det totale kunnskapsgrunnlaget.

Reindriften har over flere år mistet store beiteområder som følge av inngrep og uten at dette er blitt kompensert ved nytt beiteland. Pr. i dag er det flere områder, både innenfor og i nærheten av reinbeiteområdet hvor det er ulovlig å drive reindrift. NRL mener at disse områdene må åpnes for samisk reindrift, slik at man får kompensert for noe av arealtapet i næringen.

Videreføring av arbeidet med SRU-II

NRL ber om at arbeidet med SRU-II fortsetter, og ber om en status for den videre prosess.

15.4 Saker under Samferdselsdepartementet

Forbud mot veisalting på utsatte veier i reinbeiteområdene

NRL har tatt opp saken angående salting av veibanen under møtet som ble avholdt i desember 2018. Veisalting tiltrekker seg rein og skaper både trafikkfarlige situasjoner, i tillegg til økt fare for påkjørsler. Samferdselsministeren skulle følge opp denne saken, og ber om en status for dette.

Reinpåkjørsler- vei-jernbane

NRL ber om at arbeidet med inngjerding av ulykkesutsatte togstrekninger fortsetter. NRL er også åpen for å se på andre løsninger for å forhindre påkjørsler, men hvor kravet må være at alternativene fungerer i praksis.

Erstatningssatser for rein drept på jernbane

NRL mener at erstatningene må justeres i tråd med satsene som brukes ved tap til rovvilt. NRL ber om et møte med ansvarlig departement om denne saken.

Jernbane i nord – Arctic Railway

NRL har deltatt i møte med Samferdselsdepartementet angående jernbaneutbygging på strekningen Rovaniemi – Kirkenes. Samferdselsministeren viste til at *om* det skulle bli snakk om en slik utbygging, er dette planer som ligger svært langt fram i tid. Han forsikret om at det i såtilfelle ville bli en prosess der reindriften vil bli involvert på et så tidlig stadium som mulig.

NRL mener det er helt avgjørende at reindriften blir involvert før traseer og industriområder blir inntegnet langs eventuelle traséalternativer, da jernbanen vil få dramatiske konsekvenser for reinbeitedistriktene som berøres på begge sider av grensen. Dette gjelder både i forhold til planlegging og valg av trasé.

Etter det NRL har registrert i media, skal utbygging av en slik jernbane blant annet ha som formål å frakte av mineraler. Dette vil i så tilfelle gi en dobbelt konsekvens, da det vil gjøre det lettere å igangsette gruvedrift som ytterligere vil redusere reinbeitearealer, samtidig som det trengs store naturinngrep for å realisere jernbanen.

15.5 Saker under Finansdepartementet

Skattlegging av infrastruktur i reindriften

NRL viser til punkt 3.2 og ber om et møte med Finansdepartementet om denne saken.

Avgiftsfritak ved kjøp av tohjuls motorsykkel

NRL mener avgifter i forhold til kjøp av tohjuls motorsykkel, og ønsker å drøfte denne saken.

16. SAMLET KRAV TIL REINDRIFTSAVTALE 2019 - 2020

Fordeling av de ulike postene (mill. kroner)

Post	Benevnelser	Reindriftsavtale		Differanse
		2018 - 2019	NRL's krav 2019 - 2020	
51	Reindriften utviklingsfond	33,9	61,12	27,22

72	Organisasjonstilskudd	7,5	10,0	2,5
75	Direkte tilskudd	76,7	100,84	21,74
79	Velferdsordninger	2,6	21,00	18,4
	Sum	123,1	192,96	69,86

Spesifikasjon av post 51: Utviklings- og investeringstiltak (mill. kroner)

Benevnelse	Reindriftsavtale 2018 - 2019	NRL 's krav 2019 - 2020	Differanse
Konfliktforbyggende tiltak	1,45	2,0	0,55
Utviklingsprogrammet	8,20	8,20	0
Fagbrevordningen	2,0	3,55	1,55
Markedstiltak	5,0	6,0	1,0
Pramming	4,5	6,65	2,15
Arealbrukskart	0,30	0	-0,30
Prosjekt - kvinneretta tiltak	0,20	0	-0,20
Prosjekt - Fremtidsrettet reindrift	0,50	0	-0,50
Lærings og omsorgsbaserte tjenester	1,27	1,27	0
Drift av klassifiseringssystem	0,75	0	-0,75
Fjerning av gammelt gjerdemateriell	1,0	1,0	0

Reindrifsfaglig medvirkning – Regional Forvaltning	0,2	0,2	0
Rapportering av rein	0,30	0,30	0
Drifting av kursprogram - selvstyre	0	0,22	0,22
Mentorordning	0	1,0	1,0
Bygging av nødbuer/sikringsbuer	0	2,0	2,0
Optisk klassifisering	0	0,73	0,73
Pilotprosjekt - HMS	0	2,0	2,0
Frakttilskudd	2,0	2,5	0,5
Stipend ved høyere utdanning i reindrift	0	0,5	0,5
Sikkerhetsutstyr i reindriften	0	3,0	3,0
Kriseberedskapsfond	2,0	5,0	3,0
Til disposisjon for RUF's styre	4,23	15,0	10,77
Sum	33,90	61,12	27,22

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill kroner)

Benevnelse	Reindriftsavtale	NRL's krav	Differanse
	2018 - 2019	2019 - 2020	

Distriktstilskudd	16,1	20,34	4,24
Produksjonspremie	33,0	34,15	1,15
Kalveslaktetilskudd	24,0	25,0	1,0
Særskilt - Trollheimen*	0,25	0,5	0,25
Drivstoffkompensasjon	0	3,0	3,0
Særskilt tilskudd ungdom	2,0	2,25	0,25
Etableringstilskudd	2,6	3,3	0,7
Ektefelletilskudd	1,4	5,3	3,9
Tilskudd til siidaandeler ledet av kvinner	0	4,5	4,5
Driftstilskudd sideordnet rekrutteringsandel	0	2,5	2,5
Sum	79,35*	100,84	21,49

*Avviket på 0,25 i forhold til sum 2018/2019 skyldes at det er lagt inn 0,25 for Trollheimen

Spesifikasjon av post 79: Velferdsordninger

Benevnelse	Reindrifftsavtale	NRL's krav	Differanse
	2018 - 2019	2019 - 2020	

Avløser ved sykdom de første 16 sykedager	0	1,8	1,8
Avløser ved ferie/fritid	0	13,4	13,4
Avløser ved svangerskap	1,0	1,2	0,2
Tidligpensjon	1,0	4,0	3,0
Øvrige velferdsordninger	0,6	0,60	0
Sum	2,6	21,0	18,4

Alta den 9. januar 2019

Ellinor Marita Jåma

Tom Lifjell

Ánde Niillas Utsi

NRLs forhandlingsutvalg

Billedtekster:

Statens forhandlingsleder Anne Marie Glosli og NRLs forhandlingsleder Ellinor Marita Jåma

NRLs forhandlingsutvalg 2019-2020

